

RƏHMƏT AĞACI

*Ey fərə kəklik, qəbrim üstə gələndə
məni yada sal...*

*Qəbrim üstə bitən otu gördünmü?
Baş daşım əyilib, ayaq tərəfim çökür...
Qəbrimin torpağını yellər aparmış,
Məni yada salan hanı – nə gələn var,
nə gedən...*

*Göz yaşını lap uzaqdan görsüyəm...
Göylərdən üstünə işıq saçaram,
Duanı dinləyib "amin" söylərəm,
Mənə "salam" göndərsənə –*

"əleyk" deyərəm,

*Sən gəlməyində ol, mən göylərdən enərəm,
Nə olar, məni özün tək diri saygınən,
məni sağ-əsən bil
Cismən səni görsəm də, ruhən sənnənəm...*

Nizami Gəncəvi

Esmira Nəzərli

HƏR ŞEY UNUDULUR, SƏNDƏN SAVAYI...

Həqiqətən, necə də qəribəymiş həyat! İnsan həmişə hərəkətdə, daim axtarışdadır. Bir yerdə dünyaya göz açan körpə başqa bir məkanda boya-başa çatır, yeniyetməlik dövrünü tamam ayrı bir ünvanda yaşayır.

Bu il yubileyi qeyd olunan tanınmış diktör, Azərbaycan Radio-Televiziyasının sayılıb-seçilən aparıcısı **Qara Tağızadə 75 il əvvəl** Qarabağın füsunkar torpağında dünyaya gəldi, sonra Beyləqanın Dünyamalılar kəndində böyüdü, oxuyub təhsil aldı, elmə, mədəniyyətə bələd oldu. Sonra da taleyini bağlayası qismətinin ardınca yenidən yola çıxdı: zövqünü oxşayacaq sənətini də, qəlbinin parasını da Bakıda tapdı. Bakıyla da, bakılı qızıyla da taleyini beləcə bağladı. Özü də həmişəlik. Ömürlük. Ömür isə çox qısaymış...

«Heç yerə getməyəm mən bu şəhərdən» – deyirdi Qara müəllim. Sonra da səbəbini şeir diliylə izah edirdi:

**«Çiçək xatirələrimi,
ürkək sevgilərimi,
incə şərqlərimi,
azalıb, bir, ya iki olan
dostlarımı yalnız qoymaram»...**

«MƏNİM BU ŞƏHƏRDƏ MİN XATİRƏM VAR»

E.Nəzərli – Lətafət, istəmirəm sənə «xanım» deyə müraciət edib, aramızdakı səmimi münasibətə soyuqluq gətirim. Biz axı Buzovnada orta məktəbdə elə birinci sinifdən birlikdə oxumuşuq. Musiqi məktəbinə də birgə getmişik. Sözümsöhbətimiz bir olub. İntəhası, heç birimizin xəbəri olmayıb ki, hər ikimiz gələcəkdə jurnalist olacayıq. Elə, jurnalist ailəsinə də düşəcəyik. Bir müddət bir-birimizdən ayrı düşsək də, şükürlər olsun ki, yenidən birlikdəyik, bu

hüznü günlərinə ətrafındaydıq. Və həyat yoldaşın Qara Tağızadə barəsindəki xatirələrə işıq salırıq. Mənə elə gəlir ki, bu müsahibəni üçlükdə aparırıq: mən, sən, o. Hər sözümsöz, fikrimizə Qara müəllimin də əlavəsi var. Və bu əlavələri xatırladıqca, vaxtilə böyük zövqlə öz ifasında dinlədiyimiz şeirlərindən parçaları yada saldıqca, sanki bir daha onun ecazkar səsini eşidir, fikir və düşüncələriylə tanış oluruq.

Əgər Qara müəllim sağ olsaydı, söhbətimizə, şübhəsiz ki, belə başlardı: «Mən fəxr eləyirəm ki, Azərbaycan Radiosu öz verilişlərinə bu gün də mənim səsimlə başlayır».

L.Tağızadə – Uzun illər Dövlət radiosu verilişlərinə Qaranın səsi ilə başlayıb və bu onu həmişə fərəhləndirib. Düzü, son zamanlar xəbərim yoxdur, əgər, doğrudan da, radio verilişləri bu gün də o səslə açılırsa, yəqin ki, yenə belə deyəcəkdi. Düşünürəm ki, buna onun haqqı çatardı.

Bir haşiyə çıxmaq istəyirəm. On doqquz yaşında ilk dəfə qəzet redaksiyasında işə düzələndə mənə çox qərribə görünən məqamlarla rastlaşdım. O günə qədər yalnız imzalarını tanıdığım, yaradıcılıqlarını sevə-sevə izlədiyim şair, yazıçı və jurnalistlər qəzetdə ən kiçik yazıları dərc olunanda belə, əl sıxıb bir-birini təbrik edirdilər. Mən isə o zaman elə bilirdim ki, yalnız ilk qələm təcrübəsinə görə təbrikləşmək olar. Düzdür, zaman keçdikcə, yaradıcı mühitə alışdıqca, işimə daha çox bağlandıqca, ən əsas hər yazımı qəzetdə, və ya jurnalda gördükcə bu mənim üçün də əsl bayrama çevrildi. Demək istəyirəm ki, yaradıcı insan üçün çalışdığı sahədəki hər kiçik addımı da dəyərli olur. Qara üçün də işi, peşəsi heç adiləşmədi. İstər televiziya, istər radioda oxuduğu müxtəlif janrlı verilişlər, film dublyajları hər zaman həyatının bir parçasına çevrildi. Bu baxımdan illər boyu onun hər səhər tezdən xalqı salamlamağı ömrünün xoşbəxt anlarından idi.

«Mən bir şeyi qeyd edirəm ki, bu sənətə, sevərək, qəlbən vurularaq gələnlər heç də işi alayarımcıq qoyub, ayrılı bilmirlər. Mən də həmçinin. Ayrılı bilmədim. Hərdən nəyəsə acığı tuturdu. Deyirdim, qurtardı, çıxıb gedəcəyəm. Gedirdim, heç bir həftə keçmirdi, yenə qayıdıb gəlirdim».

– Elə isə, de görüm, o səsi, o səlis danışmaq tərzini, dinləyicini etinasız qoymadığı oxu tərzini, ilk dəfə radio dalğalarında nə zaman eşitmişdin?

– Desəm ki, radio mənim uşaqlıq dostumdur, bəlkə də, bir az şablon görünər. Sən yaxşı bilirsən ki, mən ailənin tək övladı olmuşam. Anam işlədiyi üçün evdə bəzən tək qalırdım. O zaman televiziya verilişləri axşamlar başladığına görə radiomuz bütün günü açıq olurdu. Radioya qulaq asmaq artıq mənim üçün vərdişə çevrilmişdi. Hələ hər şeyi yaxşı dərk etməsəm də, hər verilişdən sonra hansının başlanacağını əzbər bilirdim. Bir də səsləri tanıyırdım. O səslərə görə həmin insanların simasını gözlərim qarşısında canlandırmağa çalışırdım. Radio mənim uşaq dünyama belə daxil olmuşdu. Axşamlar evdə adam olanda, hətta qonaq gələndə belə mənim fikrim bütünlüklə radioda qalırdı. Elə bu həvəslə də böyüdüm. O ki qaldı Qaranın səsinə, onu artıq illər sonra – böyüyəndə eşitdim və özünü də gördüm. Çünki Qara radioda 1966-cı ildə işə başlamışdı və televiziya “Günün ekranı” xəbərlər proqramını oxuyurdu. Onu deyim ki, o zamanın diktorlarının hamısı güclü və gözəl səsə, yüksək efir mədəniyyətinə malik idilər. Hərənin öz yeri vardı. Qara da o gözəl səslərdən biri idi.

– **Aranızdakı yaş fərqi görə güman etmirəm ki, ali məktəbi eyni vaxtda bitirəsiniz. Baxmayaraq ki, hər ikiniz BDU-nun filologiya fakültəsində təhsil almısınız.**

– Elədir, o məndən dörd il əvvəl bitirib universiteti.

– **Deyəsən, haçansa diktorlar müsabiqəsində sən də iştirak etmişən. Bu həvəs səndə nə zaman yarandı? Bəlkə Qara müəllimlə tanışlığınız elə həmin o müsabiqədən sonra başladı?**

– Radio ilə ilk tanışlığım dövründə bilmədim bu həvəs necə yarandı, ancaq bir də gördüm ki, əlimə düşən kitabları, qəzet və jurnalları, hətta dərslikləri belə ucadan oxuyuram. Özü də intonasiya ilə, xüsusi tələffüz, ifadəylə. Bir növ radiodan dinlədiyim diktorları yamsılayırdım. Tələffüz qaydalarını, məntiqi vurğunu hələ bilməsəm də, hər halda ifadəli oxumağa çalışırdım.

Universitetin birinci kursunda oxuyanda eşitdim ki, radioda diktorlar müsabiqəsi keçirilir. Heç düşünmədən, əlbəttə ki, anamın razılığı ilə, həmin müsabiqəyə qatıldım. İş elə gətirdi ki, mənim səsimi rəhmətlik Valid Sənani ilə Qara yoxladılar. Əvvəlcə Qara mənə bir qəzet uzadıb rəsmi xəbər oxumağı tapşırırdı. Sonra şeir və bədii mətn oxudum. Səs yazıma özüm də, onlar da qulaq asdılar və çox razı qaldıqlarını bildirdilər. Lakin son sözü rəhbərlik deməli idi. Mən evə böyük ümidlərlə qayıtdım. Hələ səsimi qorumaq üçün bəzi məsləhətlər verib şad xəbəri çatdırmaq məqsədilə evimizin telefon nömrəsini də aldılar.

Bir neçə gün həyəcanla onların telefon zəngini gözlədim. Xəbər çıxmıdıqca səbrim tükənir, daha da ümitsizləşirdim. Bir təsəllim o idi ki, ilk sınaq günü onlar hər şeyin yaxşı olacağını demişdilər. Özüm də zəng vurmağa həm utanırdım, həm də

“alınmadı” cavabını eşitməkdən ehtiyat edirdim. Daha bir neçə gün keçəndən sonra Valid müəllim zəng vurub soyuqqanlıqla dedi ki, mikrofonda səsim uşaq səsi kimi çıxdığı üçün müsabiqədən keçməmişəm. Rəhbərlik hələ gözləməyi, gələcəkdə bir də müraciət etməyi məsləhət görüb. Ümidlərlə yaşayan gənc, təcrübəsiz tələbə üçün bunun nə demək olduğu yəqin ki, aydındır...

Bir-iki həftə sonra Qara mənə zəng vurub vəziyyətimlə maraqlandı və müsabiqədən keçmədiyimə görə təəssüfləndiyini bildirdi. Ürək-dirək verdi ki, növbəti dəfə hər şey yaxşı olar...

Ancaq nə xoş ki, həyat gözlənilməzliklərlə doludur. Bir neçə gün sonra məni “Azərbaycan pioneri” qəzetinə çağırdılar. Deyim ki, orta məktəb illərində bu qəzetin səhifələrində vaxtaşırı çıxış

edirdim. “Canlı laboratoriya” adlı ilk məqaləm hələ 6-cı sinifdə oxuyanda burada dərc olunmuşdu. Mən redaksiyaya getdim. Qəzetin redaktoru, rəhmətlik Əmrah Əmrahov və məsul katib Reyhan xanım Əzimova qısa söhbətdən sonra mənə iş təklif etdilər. Telefonla danışib anamın da razılığını aldılar. Ertəsi gündən mən həmin qəzetdə ədəbi işçi kimi fəaliyyətə başladım. Həyatımın xoşbəxt günlərini yaşayırdım. O zaman başa düşdüm ki,

jurnalistika mənə daha doğma və rahat imiş. Beləliklə, mətbuat mənim taleyim oldu. Radio ilə bağlı arzularımса arxada qaldı...

Ara-sıra zəng vurub dərslərimlə maraqlanan Qara da qəzetdə işə düzəlməyimə çox sevindi. Əsl həqiqət isə illər sonrası üzə çıxdı. Sən demə, müsabiqədə sınaq üçün səsim yazılmış o lent yazısını Qara heç rəhbərliyə təqdim etməyi lazım bilməyibmiş...

– **Qara müəllim çox savadlı, dünyagörüşlü bir jurnalist idi. Həm də səmimi, söhbətçil. Yəqin ki, ilk görüşdən bunu sezmə bilmişdin...**

– Müdriklərdən birinin sözüdür: “Danış, səni görüm.” Döğrudən da, bir insan haqqında nə eşidirsən eşit, ağzını açıb bir neçə kəlmə deyən kimi, artıq onun kimliyi barədə fikir formalaşır. Qaraya qarşı məndə maraq oyadan da ilk növbədə onun gözəl nitqi, intellektual səviyyəsi, geniş dünyagörüşü, eyni zamanda çox savadlı danışığı tərzidi.

“Mən özümü millətini, dilini, dövlətini sevən, onun yolunda fəda olmağa hazır olan bir adam kimi hiss edirəm. Əvvəldən də beləyəm. Bir sifətlə yaşamağa çalışmışam. Buna nə dərəcədə nail olmuşam – onu Allah bilir, dostlarım bilir”.

– **İzzət xalanın nurlu çöhrəsi qətiyyənlə yadımdan çıxmayıb. Allah rəhmət eləsin. Onun bu barədə fikri, qərarı, münasibəti necə oldu?**

– Təbii ki, yeganə övladını tanımadığı bir ailəyə etibar etmək – hər bir ana üçün çətinidir. Lakin çox götür-qoydan, azərbaycanlılara məxsus yoxlanışlardan sonra (ailəsi, yaxın çevrəsi, işdəki davranışı və s.) anam razılaşdı. Qismət, alın yazısı da var axı... Ancaq sonradan Qaranın xətrini daha çox istədi anam.

– **Həyat yoldaşı kimi, Azərbaycan Radiosunun fəal əməkdaşı kimi, hamıya əl tutan bir insan kimi Qara müəllim xatirində necə qalıb?**

– Ailəcanlı, qohumcanlı olsa da, bütün varlığı ilə işinə bağlı idi. Radio onun, bəlkə də, ikinci yox, elə birinci evi idi. Evidən, ailəsindən həmişə arxayındı deyə, diqqəti daim işində idi. Onu hamı xeyirxah, mərhəmətli bir insan kimi tanıyırdı. Heç yaxşı tanımadığı adamlar üçün belə kimlərəse ağız açmaqdan, köməyə, yardıma ehtiyacı olanların problemlərini həll etməkdən zövq alardı. Kimisə həkimə aparır, kimisə işə düzəldir, bir başqasına gücü çatdığı qədər kömək edirdi. O... rəhmətə gedəndən bir neçə gün sonra başsağlığına gələn qonşulardan elə gözəl sözlər eşitdik ki... İmkansız bir qonşunun mənzilinə istilik sistemi, o birinin qapısının ağzına işıq çəkdiribmiş. Atasını vəfat etmiş tələbə gəncin ödənişli təhsildən azad edilməsinə yardım göstəribmiş... Cümə axşamlarının birində bizim tanımadığımız bir qadın ağlayaraq bildirdi ki, o, Qaranın üç-dörd il əvvəl rəhmətə getmiş həmkarının həyat yoldaşıdır. Sən demə, mərhum ömür-gün yoldaşının dəfn mərasimini də Qara təşkil edib, böyük oğlunu işə düzəldib. Qaranın yaxşı dostları vardı. Bu işləri də o dostların köməyi ilə həyata keçirirdi. Bir xasiyyəti də vardı ki, etdiyi xeyirxahlıqlar barədə evdə bir kəlmə də danışmazdı. Bunları da ilk dəfə onun yoxluğundan sonra eşitdik.

- Radio onun üçün nə idi?

- Radio onun üçün ən doğma məkan, özünü son dərəcə rahat hiss etdiyi yer idi. Ona həmişə elə gəlirdi ki, efirsiz, mikrofonduz bir gün də yaşaya bilməz. Bu haqda bir şeiri də var.

- Ölümünə qədər efirdən uzunmüddətli ayrılığı olmuşdumu?

- Çox təəssüf ki, ömrünün son bir neçə ilini canı qədər sevdiyi işindən ayrı düşdü. O zamankı rəhbərliyin laqeydliyi təkəcə Qaranı deyil, bir neçə digər məşhuru da efirdən uzaq saldı. Doğrudur, bir qədər sonra Ədalət qələbə çaldı. Lakin o insanların, sənət fədailərinin heç biri efirə qayıtmadı. Sənət fədaisi ona görə deyirəm ki, o zamanın diktorları sənəti çox sevən, bu yolda hər çətinliyə dözən peşəkarlar idilər.

"Mənim sələflərim: Aydın Qaradağlı, Ramiz Mustafayev, Fatma Cabbarova, Sabutay Quliyev, Züleyxa Hacıyeva, Ofeliya Sənani, Yusif Muxtarov və başqaları idilər. Mən onları böyük ehtiramla, sevgi və məhəbbətlə xatırlayıram".

- Qara müəllim məhz bu nəhəng diktorlarla birgə çalışaraq, tez bir zamanda püxtələşdi, mahir diktor kimi yetişdi. Yadımdadır. Qara müəllim həm də ssenarilər yazırdı: Ulu Öndər haqqında, milli dövlətçiliyimizin qorunması, Yanvar hadisələri, Qarabağın işğalı ilə bağlı sənədli filmlər onun ağır, təmkinli səsində çox maraqlı idi.

- İş burasındadır ki, Qara efirdən ayrıldıqdan sonra həmin filmlər də yığışdırıldı. Əslində Qara təkəcə efirdən uzaq düşmüşdü. Bədii yaradıcılıqla məşğul olur, pedaqoji fəaliyyətini davam etdirirdi, povest və hekayələrində, şeirlərində bir növ təsəlli tapırdı.

– *Başqalarından gizli saxladığı sirrini səninlə bölüşürdümü? Və yaxud, o sirri başqalarından eşidəndə hansı hissləri keçirirdin? Ümumiyyətlə, aranızda qısqanclıq odu varmı?*

– Deyiləsi sirlərini əlbəttə ki, deyirdi. Təbii ki, deyə bilmədikləri də olurdu. Onun sirləri haqqında heç kəsdən eşitməmişəm. Eşitsəydim belə, üzünə vuran deyildim. Çünki bu cəhətdən bir qədər demokratik insanam. Bunu yaxınlarım da bilir. Təkcə Qara deyil, ailə üzvlərim, qohumlarım da məndən nəyisə gizli saxlayırlarsa, düşünürəm ki, bu onların öz haqqıdır, lazım bilərlərsə, deyərlər, deməsələr inciyən deyiləm. Qaldı ki, qısqanclıq hissi mənə yaddır. Həyatımda heç vaxt heç kəsi qısqanmamışam. Mənə həmişə elə gəlib ki, qısqanclıq insanın içindəki sevgini soyudur. Bir kişi kimi yəqin ki, qısqanclıq duyğuları onda baş qaldıra bilərdi, ancaq bunun üçün mən ona heç bir əsas verməmişəm. Belə düşünürəm ki, arada əsl sevgi, inam varsa, orada artıq qısqanclığa yer yoxdur. Bir də mənim üçün həmişə əsas – özümün kimisə və nəyisə sevməyim olub. Çünki insan yalnız onda öz sevgisinə daha çox inanır və o zaman daha güclü olur.

– *Kiminsə səhvi ucbatından kefi pozulanda, əsəblərinin sakitləşməsi çoxmu çəkirdi? Qəzəbi, nifrəti özündən güclüydümü, yoxsa ona olan haqsızlıqları tez unudurdu?*

– Yox, çox çəkmirdi. Ümumiyyətlə, duyğusal insan olduğu üçün kimdənsə inciyəndə tez bağışlamağı da bacarırdı. Ürəyi kövrək və həssas idi. Kinli olmasa da, haqsızlıqla barışa bilmirdi.

Kövrəklik, həssaslıq dedim, yadıma bir hadisə düşdü: bizim uşaqlar balaca olanda ailəvi dostlarımız bizi bağlarına qonaq çağırırdılar. Həmin ailənin ən balaca üzvü – nəvə Aybənizin səkkiz yaşı vardı. Ata-anası təzəcə boşanmışdılar. Ana ilə uşaq babanın-nənənin himayəsində yaşayırdılar. Biz bağa çatanda uşaqlar məşindən düşməmiş Qara qızlarını qucaqlayıb dedi:

“Sizdən bir xahişim var, Aybənizin yanında mənə “Ata” deməyin”.

Sonra da mənə pıçılıyla dedi ki, istəmirəm Aybəniz “ata” kəlməsini eşitsin. Ürəyim dözmür.

– İşlədiyi kollektivdən çox razılıq edirdi. Onların tez-tez yığışdıqları məclislərdə sən də iştirak edirdin?

– Kollektivləri çox mehriban idi. Bir ailə kimi çalışırdılar. Sözsöhbətləri bir idi. Ailə şənliklərində, üzümüzdən iraq, hüznü günlərdə bir-birlərinin yanında idilər. Bizim ailəyə qarşı da həmişə hörmət göstəriblər. Əgər dəvət olunurdumsa, Qara da məsləhət görürdüsə, mən də gedirdim o məclislərə. Qara belə deyirdi:

“Mən bu kollektivə gələndə doğrudan da elə bilirdim ki, öz evimə gəlirəm. Çox gözəl, isti bir ocaq idi. 40-dan artıq diktör çalışırdı radioda. Xarici verilişlər redaksiyalarının əməkdaşlarını da əlavə edəndə diktorların sayı 60-ı keçirdi.

...Məclislərimiz o qədər maraqlı, duzlu-məzəli keçərdi ki... Mehribanlıq vardı o vaxtlar. Elə bil insanlar bir-birlərinə daha yaxın idi, daha çox can yandırırtdılar. Bir-birlərinə hörmət etmək üçün əldən gedirdilər”.

Məsələ burasındadır ki, Qara tələbə yoldaşları ilə də tez-tez görüşərdi. Universiteti bitirmələrindən yarım əsr keçsə də, hər biri artıq çoxdan baba-nənə olsalar da, bir yerə toplaşanda uzaqda qalmış gənclik illərinə qayıdır, uşaq kimi şən, qayğısız olurdular. Bir ildə bir neçə dəfə görüşürdülər. Son dərəcə qonaqpərvər Qara onları evimizə də dəvət edirdi. Çox etibarlı dostlardılar. Qara dünyasını dəyişəndən sonra da əlaqələrimiz kəsilmədi. Bu, onların Qaraya olan hörmət və sədaqətindən xəbər verirdi.

– Şeir yazmağından nə zaman xəbər tutdun? İlk şeirini nə zaman oxudun və ya eşitdin?

– O, bədii yaradıcılığa subaylıqdan başlamışdı. Ancaq tanışlığımızın əvvəlindən mənə şeirlərini söyləyirdi. İlk eşitdiyim şeiri atasına yazmışdı. Şeirləri tez-tez qəzet və jurnallarda dərc olunur, radioda isə öz ifasında səslənirdi. Bu gün həmin lent yazıları radionun fondundadır. Ümumiyyətlə, istər nəsr olsun, istərsə də nəzm, yazdığı hər yeni yazısını əvvəlcə mənə oxuyub rəyimi soruşardı.

– Poeziyasını bəyənidin, yoxsa diktorluğunu?

– Onun şeir, ya hekayə yazmasına, pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmasına, gözəl səsle mahnı oxumasına baxmayaraq, əsas işi diktorluq idi və bu sənətə sevgisi canına-qanına elə işləmişdi ki, nə özü, nə də biz yaxınları onu ayrı cür təsəvvür edə bilmirdik. Yəni, özü demişkən, o, şeir yazsa da – şair deyildi, hekayə yazsa da – yazıçı deyildi. Deyirdi ki, bu şeylər elə-belə, sadəcə həvədir, gələndə yazıram.

Diktorluq isə onun özünüifadə vasitəsi idi. Mən də belə hesab edirəm ki, diktorluq həmişə onun bütün fəaliyyətinin, digər sahələrdə gördüyü işlərin önündə olub.

– Öz gəncliyinə dair belə misraları var:

*Nəvaziş görməmiş bir fidan kimi,
Qıvrıldı, sonra da soldu gəncliyim.*

Və yaxud:

*Fələk elə vurdu daşa-divara,
Bilmədim hayanda qaldı gəncliyim.*

Ya da ki... Küsdü, saçlarını yoldu gəncliyim...

– Bildiyimə görə, gənclik illəri o qədər də ağır keçməyib. Universiteti uğurla (qırmızı diplomla) bitirib, hələ tələbə ikən sevdiyi peşəylə məşğul olub. Gileylənməyə heç bir lüzum yoxdur mənəcə. Bir müsahibəsində dedi ki bu sözləri də yaxşı xatırlayıram:

“Uşaqlıqdan xoşbəxt bir ailədə böyümüşəm. İnsanın ən xoşbəxt çaqları onun atalı-analı günləridir. Ona görə də atanın, ananın sağlığında lazımcı onları sevmək, oxşamaq lazımdır. Təəssüf ki, bunu axıra qədər eləyə bilmirlər”.

– Esmira, səninlə tam razıyam. Yaxınları, dost-tanışları, qohumları onu nikbin, çox zarafatçı, üzügülər insan kimi tanıyırdılar. Elə təəssürat bağışlayardı ki, elə bil dərd-sər heç yanından da keçməyib. Əslində bədbinliyinə bir əsas da yox idi. Ailəsində arzulanmış övlad olub, maddi çətinlik görməyib, qohum-əqrabanın sevgisi ilə böyüyüb. Sevdiyi işi, ailə rahatlığı... İşlədiyi illər ərzində, demək olar ki, öz sahəsinə aid bütün fəxri adları aldı: Əməkdar İncəsənət Xadimi, Xalq artisti. Ölkə Prezidentinin fərdi təqaüdünə layiq görüldü. Nəvələrini gördü, Tanrı ona babalığı səadətini də yaşatdı. Sevdiklərindən hörmət gördü, tamaşaçı, dinləyici sevgisi qazandı...

O, rəhmətə gedəndən sonra mənə çox çətin olsa da, onun yazılarını bir də nəzərdən keçirməli oldum. Düzü, bir çox şeirlərindəki nisgil, kədər notları mənə də duyğulandırdı. Axı onların əksəri gözlərim önündə yaranıb. Bəzilərinə dəfələrlə evdə də, efirdə də eşitmişəm, dərc olunanları oxumuşam. Bilmirəm, bəlkə, bu şeirlər məhz indi – onun yoxluğu anında belə qəmlidir... Hər halda, sağlığında indi duyduqlarımı hiss etməmişəm. Gəncliyindən, tələbəlik illərindən həmişə ancaq xoş xatirələri anan bir insan, gəncliyi haqqında niyə belə yazsın ki? Bu, güman ki, müəyyən ovqatla da bağlı ola bilər. Özünün bir sözü də vardı: “Kədərsiz şeir olmur. İnsanı içəridən nəse silkələməlidir ki, o şeir yaransın”.

Bir sıra şeirləri valideynlərinin yoxluğundan sonra yazılıb. Canından artıq sevdiyi Qarabağ, Şuşa nisgili ilə bağlı olan şeirlərin

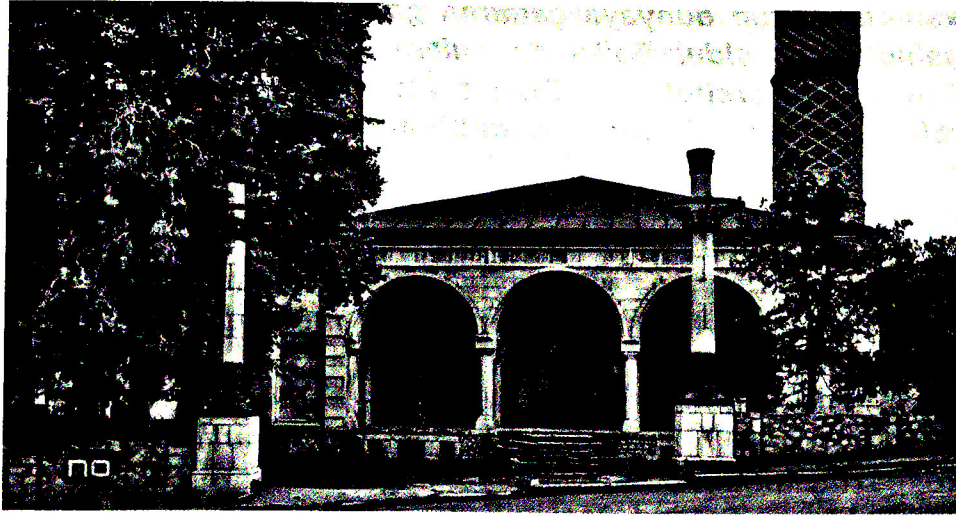
ağrısını başa düşürəm. Çünki həyatında heç cür barışa bilmədiyi itki torpaqlarımızın işğalı idi.

– **Lətafət, yaqın ki, vaxtilə dəfələrlə Şuşada olmusuz...**

– 1987-ci ilə kimi hər yay Şuşada dincəlmişik. Həmin il sonuncu dəfə gördük Şuşanı. Bizim qızlarımız tətil vaxtı hara gedirlər-getsinlər, Şuşada olmasaydılar, deyirdilər bu yay dincəlmədik. Odur ki, hara getsek, mütləq bir neçə günlüyə də olsa, Şuşanı görməliydik. Şuşa füsunkar gözəlliyi, suyu, saf havası, tarixi abidələri, özünəməxsus təbiəti, gözəl insanları ilə adamı özünə çəkirdi. Ancaq bu əfsanə dolu qədim şəhəri övladlarına da, mənə də daha çox Qara sevdirmişdi. Hətta Şuşanı görməyən nəvələrinə də uşaqlığının Şuşalı xatirələrindən danışır, Şuşa alınan kimi onları ora aparacağını vəd edirdi.

– Deməli, nəvələrinizi yeni səfər gözləyir. Qara müəllimin nəvələrinə verdiyi vədi sən yerinə yetirməli olacaqsan. Əlbəttə, bu səfər o səfərdən olmayacaq. İnşallahmı deyək, təəssüfmü edək. Hər dövrün öz hökmü var...

– Deyim ki, Şuşa elə də böyük şəhər olmasa da, baxmalı, görməli yerləri çox idi. Şuşaya hər gedəndə tarixi yerlərini, dahi şəxsiyyətlərin ev-muzeylərini, bütün bulaqlarını gəzirdik. Qarabağın bəzəyi Cıdır düzündən tutmuş dağlara, dərələrə, axan çaylara, Topxana meşəsinə qədər hər yerə tamaşa edir, kəklikotu, böyürtkən yığırdıq. Bu da həm Qaraya, həm də uşaqlara böyük sevinc bəxş edirdi. Çox təəssüflər olsun ki, tamaşasından doymadığı, hər gedəndə ayrılı bilmədiyi Şuşa Qaranın ən böyük dərdi, ən ağır həsrəti oldu. Şuşanın işğalı ilə bağlı materialları ürək ağrısı ilə oxuyurdu. 2002-ci il mayın 8-də bu mövzuda növbəti sənədli filmin mətnini oxuyanda səsinde qəribə dəyişiklik hiss olundu, sonradan bunu bizə zəng vuran, görüşən dost-tanış da dedi. Qara axşam evə gələndə özünü yaxşı hiss etmədiyini bildirdi. Ondan həkimə getməsinə xahiş edəndə: “Keçib gedəcək,

hər dəfə Şuşa haqqında filmləri oxuyanda belə oluram”, – dedi. Nəhayət, bir gün sonra – mayın 10-da onu infarkt vurduğunu öyrəndik. O illərdə yazdığı şeirlərin hər biri Şuşa, Qarabağ haqqında bir ağı idi. Nə qədər yansa da, bu həsrətə son qoyulacağına, Qarabağın geri alınacağına, Şuşanın yenidən bizə qaytarılacağına çox inanırdı.

– *İnanırdı, həm də hamı kimi böyük ümidlərlə yaşayırdı. Sanki bu günümüzün mütləq gələcəyini hiss edirdi. Belə şeirlərdən birində bu hissiyyatın doğrulduğuna şahid oluruq:*

*“Dağlarına bahar gəlib
Qarabağın.*

*Laləsi kösöv qarası,
Bənövşə barıt qoxuyur.
Belə qalmaz aqibətin.*

*Bir gün Günəşin saçılar,
Darıxma, gözüm qarası,
Sabahın bir gün açılar”.*

– Bir arzusu vardı: Qələbə xəbərini xalqa radio dalğalarından özü çatdırmaq istəyirdi. Bu ona qismət olmadı. Ancaq o, rəhmətə gedəndən bir-iki həftə sonra YOUTUBE kanalında kimsə hansısa filmə bir kadr bölüşmüşdü. Orada Qələbə xəbərini Qara oxuyurdu. Özü də elə sevinclə, həyəcanla... Onu eşidəndə düşündük ki, ən böyük arzusuna həyatda çata bilməsə də, filmə bu xəbəri səsləndirmək ona qismət oldu.

İndi yəqin ki, ruhu şaddır. Qarabağ torpaqları işğaldan azad edilib. Nəvələri deyirlər ki, nə zaman Şuşaya getsək, oradan babanın məzarına torpaq gətirəcəyik.

– *Lətafət, Qara müəllimin qələmindən çıxmış bir misra diqqətimi cəlb etdi: sanki bu bir sətri özü-özüyçün demiş:*

“HƏR ŞEY UNUDULUR SƏNDƏN SAVAYI”...

Doğrudan da, hər şey unudulub: təltiflər, mükafatlar, fəxri adlar... Təkcə özündən savayı.

– Rəhmətlik anasına həsr etdiyi şeirindəndir. Analar hamımız üçün əzizdilər. Qara da hamı kimi anasını kövrək, incə bir məhəbbətlə sevirdi. Anasına ithaf elədiyi şeirlərin hamısı təsirli və nisgilli idi...

– ***Qızlarınızın biri diplomatdır, biri də hərbiçi. Bu seçimə atalarının münasibəti maraqlıdır...***

– Ataları onların peşə seçiminə sərbəstlik vermişdi. Aydan orta məktəbin son siniflərindən artıq diplomat olmaq arzusunu bildirirdi. O, BDU-nun şərqsünaslıq fakültəsini bitirən kimi Xarici İşlər Nazirliyinə işə düzəld..i.

Günay həm BDU-nun, həm də Bakı Musiqi Akademiyasının məzunudur, fəlsəfə doktorudur. Hərbiçi kimi fəaliyyət göstərir. Ataları onlara həmişə dəstək olurdu. Onun üçün əsas – övladlarının vətənpərvər ziyalı, əsl vətəndaş olmaları idi.

– ***Öz övladlarıyla yanaşı, millətimizin gənclərinə də Qara Tağızadənin öz sözü, məsləhəti, arzu-istəyi vardı. Bu barədə haradasa oxumuşam, ya eşitmişəm:***

“Gənclərə vətənpərvərlik arzu edirəm. Anaları qədər sevsinlər vətənlərini. Vicdanları həmişə üstlərində olsun. Vətənimin gəncliyinin gənclik hissi, uşaqlıq hissi heç vaxt ölməsin. Böyüyüb, ahıl çağlarına çatanda da o saflıq yenə də onların içində olsun”.

– ***Qanlı Yanvar hadisələrinə, milli soyqırırma, ayrı-ayrı bölgələrimizə həsr olunmuş bütün ictimai-siyasi verilişləri oxumaq məhz Qara Tağızadəyə həvalə olunub həmişə. Başqa heç kəsə. Amma onun bir arzusu da vardı: “Qələbə təbriklərini oxuyub, ölməyə hazırım” – deyirdi.***

Bu arzusu da dünyadan köçənə qədər gözündə qaldı. Əsas budu ki, illərdən bəri gözlədiyi o Qələbəni qazanmış olduq. Özü oxuya bilməsə də, Zəfər təbriklərini, Qələbə

xəbərini bütün dünyaya çatdıran gənclərimiz – qazılərimiz, şəhidlərimiz oldu. Bəlkə də onların arasında vaxtilə Bakı Dövlət Universitetində, Dövlət İncəsənət Universitetində təhsil almış, Vətən məhəbbətini, Vətənə sadıqlığı müəllimlərinəndən – məhz Qara Tağızadədən öyrənmiş tələbələr də varmış. Bu baxımdan sevinməyə, fəxr eləməyə dəyər.

Yazımı ustadın sözləriylə başladım, elə onun bir deyimiylə də bitirmək istəyəm. Qara müəllim nahaq yerə deməmişdi ki:

“Xoşbəxtlik nisbi anlayışdır. Bütöv bir ömrün xoşbəxtliyi yoxdur. Bir anın xoşbəxtliyi var. Amma o anın, o anların xoşbəxtliyi bütün ömrünə sirayət edə bilər”.

Ruhun şad olsun, ustad!

